

на държавитѣ. Това го казватъ и Англия и Франция. Това не е изключено въ областта на международното право по каквато и да е препирня. Азъ затуй цитирахъ въ първото си изложение Алабамския споръ. Съединенитѣ Щати като държава рекламираха къмъ Англия като държава за известни щети, които сж били нанесени презъ време на войната съ Южнитѣ Щати отъ нѣкои капери, флибустери, на параходи, които сж принадлежали на подданици на Съединенитѣ Щати. Вследствие на едно споразумение, на едно съглашение между Съединенитѣ Щати и Англия, арбитражниятъ съдъ разрешава този споръ, като осжда Англия да плати 15¹/₂ милиона долара загуби, които сж били понесени отъ търговцитѣ на Съединенитѣ Щати поради действия на лица, които сж били въоръжавани въ портоветѣ на Англия. Ако това е тѣй, международното право не изключва възможността една препирня даже между правителства, както тукъ се явява случаятъ, да бѣде сложена на разрешение въ единъ арбитраженъ съдъ. Но когато този арбитраженъ съдъ започва да работи, той се явява предъ въпроса да установи своя правилникъ. Той установява своя правилникъ специално за това дѣло, но когато го установява — азъ изтъкнахъ туй и миналия пѣтъ — той нѣма предъ себе си единъ компромисъ. Какво собствено българското правителство е сложило на разрешаване предъ този арбитраженъ съдъ? Дали въпросътъ, иматъ ли право тѣзи правителства да рекламиратъ, дали въпросътъ за размѣра на тѣхната рекламаця, дали само въпросътъ за хранитѣ и за сумитѣ, които сж неотчетени, дали въпросътъ за вредитѣ и загубитѣ, дали въпросътъ за неговата компетентность, дали въпросътъ за приложението на чл. 121 отъ договора за миръ, дали въпросътъ, иматъ ли право държавитѣ, които по силата на чл. 121 отъ договора за миръ претендиратъ за репарации, да претендиратъ и за нѣщо извънъ глобалната сума на тия репарации? Такива въпроси не е повдигнало българското правителство, а тѣ е трѣбвало да бждатъ предметъ на разрешаване отъ оная знаменита комисия. Не сж били повдигнати, не сж били разрешени, компромисъ нѣма. Въ такъвъ случай, по международното право, на арбитражния съдъ се дава най-широкъ мандатъ да се произнесе *ex aequo et bono* по общитѣ правила на правото, даже по такива правила, които не сжществуватъ въ договора за миръ. Това е международното право, това сж установенитѣ правила и на международния трибуналъ въ Хага. Следователно, ако има да се дири нѣкаква отговорность, тамъ трѣбва да се дири, не другаде — не въ самия принципъ на установяването на арбитражния съдъ, а въ неповдигането на тия въпроси.

Когато тѣй се слага въпросътъ, тогава не може да се каже, че въ случая има нѣкакво материално нарушение на договора за миръ, че е измѣненъ договорътъ за миръ